

CERTIFIKÁT TYPU MERADLA

č. 102/1/441/25 zo dňa 21. októbra 2025

Slovenský metrologický ústav v súlade s ustanovením § 6 ods. 2 písm. k) zákona č. 157/2018 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len "zákon") na základe žiadosti číslo 362 007 vydáva podľa § 21 ods. 1 zákona toto rozhodnutie, ktorým

schvaľuje typ meradla

Názov meradla: Meradlo príkonu priestorového dávkového ekvivalentu od neutrónov NuDET ENE
Typ: HWH052
Žiadateľ: Nuvia, s.r.o., Piest'anská 8188/3, 917 01 Trnava
IČO: 45 004 790
Výrobca: Nuvia a.s., Hrotovická 168, 674 01 Třebíč, Česká republika

Týmto certifikátom sa podľa § 20 ods. 1 zákona potvrdzuje, že uvedený typ meradla vyhovuje svojimi technickými charakteristikami, metrologickými charakteristikami a konštrukčným vyhotovením požiadavkám na daný druh určeného meradla ustanovenými v Prílohe č. 64 "Meradlá dozimetrických veličín ionizujúceho žiarenia" k vyhláške č. 161/2019 Z. z. o meradlách a metrologickej kontrole v znení vyhlášky ÚNMS SR č. 346/2022 Z. z (ďalej len vyhláška č. 161/2019Z. z.).

Základné technické charakteristiky a metrologické charakteristiky určeného meradla a výsledky technických skúšok a zistení o splnení požiadaviek na daný druh meradla sú uvedené v protokole č. 031/300/441/25 zo dňa 20. októbra 2025 vydanom Slovenským metrologickým ústavom.

Uvedenému typu meradla sa pridáva značka schváleného typu:

TSK 441/25 - 102

Dovozca je povinný podľa § 12 ods. 3 zákona umiestniť na určenom meradle značku schváleného typu a podľa § 26 ods. 4 zákona zabezpečiť prvotné overenie určeného meradla pred jeho uvedením na trh.

Platnosť do: 21. októbra 2035

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu možno podať do 15 dní odo dňa jeho doručenia odvolanie na Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky, Štefanovičova 3, P.O.BOX 76, 810 05 Bratislava prostredníctvom Slovenského metrologického ústavu.

Mgr. Milan Mikula
generálny riaditeľ

Popis určeného meradla:

Neutrónová sonda NuDET ENE typ HWH052 je navrhnutá pre meranie príkonu priestorového dávkového ekvivalentu $\dot{H}^*(10)$ v neutrónovom poli. Impulzy zo scintilačného neutrónového detektora sú elektronicky vyhodnocované a prepočítané na $\dot{H}^*(10)$. Neutrónovú sondu NuDET ENE možno ovládať prostredníctvom dátovej komunikácie s nadradeným systémom (PC) pomocou rozhrania USB a LAN, ktoré je vyvedené na pripojovacej kabeláži, cez ktorú je zabezpečené aj napájanie detektora.

Neutrónová sonda indikuje príkon priestorového dávkového ekvivalentu od neutrónov $\dot{H}^*(10)$ a prípadné prekročenie efektívneho meracieho rozsahu.

Názov meradla: Meradlo príkonu priestorového dávkového ekvivalentu neutrónov NuDET ENE

Typ meradla: HWH052

Základné technické a metrologické charakteristiky:

Efektívny merací rozsah	1 μ Sv/h až 10 mSv/h
Energetický rozsah	0,025 eV až 20 MeV
Presnosť	- 17 % + 25 %
Rozmery ($\varnothing$ x v)	$\varnothing$ 240 x 1200 mm
Hmotnosť	20 kg
Napájanie	12 až 24 VDC $\pm$ 25 %
Rozsah pracovných teplôt	-30 °C až +55 °C
Pracovný tlak	86 kPa až 106 kPa
Maximálna pracovná relatívna vlhkosť	80 %
Linearita (v efektívnom meracom rozsahu)	< 5 %
Uhlová závislosť	< 25 %
Krytie	IP 67
Komunikácia	USB, LAN
Konektor	WEIPU SF1213/P9
Detektor	scintilačný detektor SND.D35.40A (^{6} LiF/ZnS:Ag)
Fotonásobič	SRN.1600.SS.SBDSA.2

Overenie určeného meradla:

Prvotné a následné overenie určeného meradla sa vykonáva podľa Prílohy č. 64 vyhlášky č. 161/2019 Z. z. a normy IEC 61005:2014.

Pri overovaní sa postupuje podľa protokolu č. 031/300/441/25 kapitola 10.

Čas platnosti overenia je podľa položky 8.4 "Meradlo a zostava na meranie dozimetrických veličín používané na kontrolu dodržiavania limitov v oblasti radiačnej ochrany alebo radiačnej bezpečnosti a dôkazové meranie v rámci radiačnej monitorovacej siete." Prílohy č. 1 vyhlášky č. 161/2019 Z. z. **2 roky**.

Umiestnenie overovacej značky:

Overovacia značka musí byť umiestnená na ľahko prístupnom a viditeľnom mieste určeného meradla.

Tento certifikát môže byť rozmnožovaný len celý a nezmenený.

Rozmnožovať jeho časti možno len s písomným súhlasom Slovenského metrologického ústavu.

Certifikát je vyhotovený v dvoch rovnopisoch, jeden pre zákazníka a druhý pre Slovenský metrologický ústav.

PROTOKOL O POSÚDENÍ TYPU MERADLA

č.: 031/300/441/25

Názov meradla: Meradlo príkonu priestorového dávkového ekvivalentu od neutrónov – neutrónová sonda NuDET ENE

Typ meradla: HWH052

Značka schváleného typu: TSK 441/25-102

Výrobca: Nuvia a.s.
Hrotovická 168, 674 01 Třebíč
Česká republika

Žiadateľ: NUVIA s.r.o.
Piešťanská 8188/3, 917 01 Trnava
IČO: 45004790
Slovenská republika

Evidenčné číslo žiadosti: 362 007

Počet strán: 12

Počet príloh: 0

Miesto a dátum vydania:

Vypracoval:

Skontroloval:

Protokol schválil:

1. Všeobecné ustanovenie

Tento protokol je podkladom na vydanie rozhodnutia o schválení typu meradla podľa § 21 ods. 1 zákona č. 157/2018 Z. z. o metrologii a o zmene a doplnení niektorých zákonov na typ meradla:

Meradlo príkonu priestorového dávkového ekvivalentu neutrónov NuDET ENE typ: HWH052

1.1 Rozsah posudzovania

Meradlo svojím charakterom zodpovedá:

určenému meradlu podľa položky č. 8.4 Prílohy č. 1 a Prílohy č. 64 "Meradlo a zostava na meranie dozimetrických veličín používané na kontrolu dodržiavania limitov v oblasti radiačnej ochrany alebo radiačnej bezpečnosti a na dôkazové meranie v rámci radiačnej monitorovacej siete." k vyhláske ÚNMS SR č. 161/2019 Z. z. o meradlách a metrologickej kontrole v znení vyhláske UNMS SR č. 346/2022 Z. z. (ďalej len "vyhláska 161/2019 Z. z.").

Meradlo bolo posudzované z hľadiska požiadaviek na daný druh meradla ustanovených predpisom:

Typová skúška bola vykonaná v súlade s odporúčeniami uvedenými v normách:

- IEC 61005:2014 Radiation protection instrumentation – Neutron ambient dose equivalent (rate) meters
- ISO 8529-1:2021 Reference neutron radiations - Part 1: Characteristic and methods of production
- ISO 8529-2:2000 Reference neutron radiations - Part 2: Calibration Fundamentals of radiation protection devices related to the basic quantities characterising the radiation field
- ISO 8529-3:2023 Reference neutron radiations - Part 3: Calibration of area and personal dosimeters and determination of their response as a function of neutron energy and angle of incidence

1.2 Údaje o technickej dokumentácii použitej pri posudzovaní:

Certifikát o schválení typu meradla 0111-CS-C010-17 zo dňa 26.04.2017, ČMI

Type approval certificate No. 0111-CS-A010-17 zo dňa 26.04.2017, ČMI

Final Measurement Protocol k HWH052 s v. č.: 2020-D1525

Neutronová sonda NuDET ENE: Uživatelský manuál, Verzia dokumentu: 1.00.2

Neutronová sonda NuDET ENE: Technický popis, Verzia dokumentu: 1.00.2

Software EMConfig: Uživatelský manuál, Verzia dokumentu: 1.03

ES Prohlásení o shodě, Multi-kanálový analyzátor MCB3, typ HS M014

Monte-Carlo výpočet energetickej závislosti odozvy meradla (excelovský dokument od NUVIA-e)

Dokumentácia je uložená v archíve odboru metrologie SMÚ.

1.3 Údaje o dokladoch použitých pri posudzovaní:

Žiadosť o schválenie typu meradla – ev. č. 362 007 zo dňa 08.09.2025.

Dokumentácia je uložená v archíve odboru metrologie SMÚ.

1.4 Údaje o vzorkách určeného meradla:

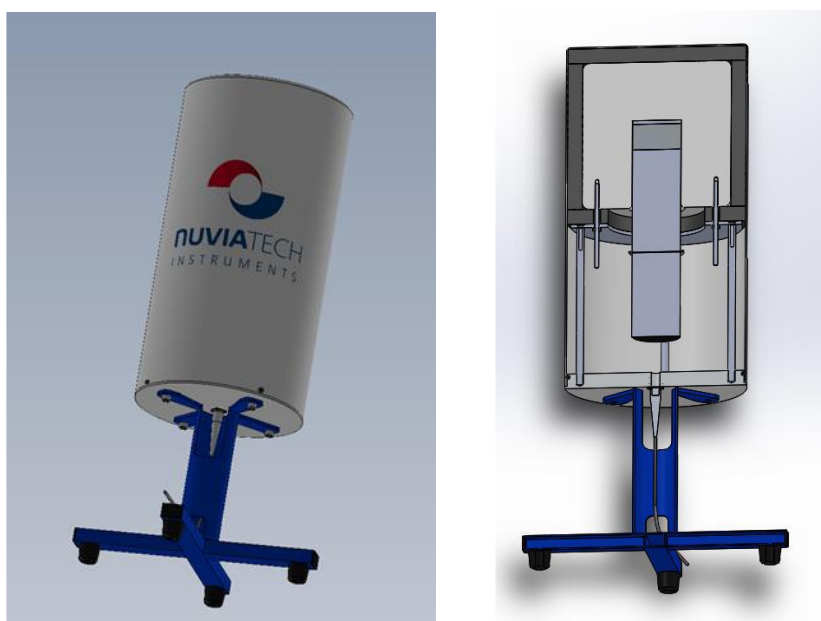
Neutrónová sonda bola dodaná a skúšaná v nasledovnom vyhotovení:

NuDET ENE HWH052 v. č.: 2020-D1525 - verzia firmvéru MCBSCAGMS v1.3.8x spolu so softvérom EMConfig SWH025VER1040. K neutrónovej sonde bola dodaná kabeláž pre napájanie a zber nameraných dát.

2. Popis meradla:

Technický popis meradla:

Neutrónová sonda NuDET ENE typ HWH052 je navrhnutá pre meranie príkonu priestorového dávkového ekvivalentu $\dot{H}^*(10)$ v neutrónovom poli. Impulzy zo scintilačného neutrónového detektora sú elektronicky vyhodnocované a prepočítané na $\dot{H}^*(10)$. V strede valcového polyetylénového moderátora s priemerom 20 cm a výške 20 cm je umiestnený detektor tepelných neutrónov – cylindrický scintilačný neutrónový detektor rady NuDET NEUTRON typ SND.D35.40A založený na princípe zmesi ${}^6\text{LiF/ZnS:Ag}$.

Obrázok 1. Neutrónová sonda NuDET ENE – vľavo, rez sondou – vpravo

K scintilačnému detektoru je namontovaný fotonásobič typu SRN.1600.SS.SBDSA.2 a elektronika, ktorá zaisťuje spracovanie signálu. Fotonásobič, detektor a elektronika sú umiestnené vo valcovom tubuse spojeným s moderátorom (obrázok č. 1).

Neutrónovú sondu NuDET ENE možno ovládať prostredníctvom dátovej komunikácie s nadradeným systémom (PC) pomocou rozhrania USB a LAN, ktoré je vyvedené na pripojovacej kabeláži, cez ktorú je zabezpečené aj napájanie detektora.

Kalibračný smer je výrobcom určený zhruba v strede PE moderátora kolmo na os rotácie.

Neutrónová sonda indikuje príkon priestorového dávkového ekvivalentu od neutrónov $\dot{H}^*(10)$ a prípadné prekročenie efektívneho meracieho rozsahu.

2.1 Základné technické charakteristiky deklarované výrobcom

Efektívny merací rozsah	1 μ Sv/h až 10 mSv/h
Energetický rozsah	0,025 eV až 20 MeV
Presnosť	- 17 % + 25 %
Rozmery ($\varnothing$ x v)	$\varnothing$ 240 x 1200 mm
Hmotnosť	20 kg
Napájanie	12 až 24 VDC $\pm$ 25 %
Rozsah pracovných teplôt	-30 °C až +55 °C
Pracovný tlak	86 kPa až 106 kPa
Maximálna pracovná relatívna vlhkosť	80 %
Linearita (v efektívnom meracom rozsahu)	< 5 %
Uhlová závislosť	< 25 %
Krytie	IP 67
Komunikácia	USB, LAN
Konektor	WEIPU SF1213/P9
Detektor	scintilačný detektor SND.D35.40A (^{6} LiF/ZnS:Ag)
Fotonásobič	SRN.1600.SS.SBDSA.2

3. Posúdenie výkresovej a technickej dokumentácie:

Predložená technická dokumentácia je dostačujúca pre vydanie rozhodnutia o schválení typu v Slovenskej republike.

4. Podmienky vykonania skúšok technických charakteristík a metrologických charakteristík

Posúdenie schválenia typu bolo vykonané na základe posúdenia dokumentácie uvedenej v článku 1.2 a 1.3 tohto protokolu.

Na základe žiadosti o schválenie typu meradla, bola na odelení ionizujúceho žiarenia SMÚ posúdená predložená technická dokumentácia, ktorá bola dostačujúca pre vydanie rozhodnutia o schválení typu meradla.

Skúšky sa vykonali v laboratóriu dozimetrický veličín žiarenia neutrónov oddelenia ionizujúceho žiarenia s použitím etalónových žiaričov uvedených v tabuľke č. 1.

Typová skúška bola vykonaná na základe požiadaviek normy IEC 61005:2014. Boli vykonané nasledovné skúšky:

- skúška odozvy meradla na dávkový príkon (6.3),

- s odozvy meradla na energiu neutrónov (6.4),
- skúška odozvy meradla od uhlu dopadu (6.6),
- skúška odozvy na fotónové žiarenie (6.12).

V zátvorkách sú uvedené odkazy na jednotlivé body normy použité pri jednotlivých skúškach.

Počas meraní boli použité neutrónové žiariče uvedené v nasledujúcej tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 Použité etalónové neutrónové žiariče

Rádionuklid	Typ	v. č.	Aktivita (19.09.2025) ($k = 2$)	Emisia [s^{-1}] (19.09.2025) ($k = 2$)
^{252}Cf	HK252M41	14	251 MBq $\pm$ 5 %	$3,104 \times 10^7$ ($\pm$ 1,2 %)
$^{241}\text{Am-Be}$	AMN24	5750 NE	173 GBq $\pm$ 6 %	$1,129 \times 10^7$ ($\pm$ 1,6 %)
$^{239}\text{Pu-Be}$	IBN26	003	500GBq $\pm$ 8 %	$1,967 \times 10^7$ ($\pm$ 1,7 %)

5. Údaje o hodnotených technických charakteristikách a metrologických charakteristikách:

Výsledky meraní:

Skúška odozvy meradla na príkon priestorového dávkového ekvivalentu (6.3)

Polia neutrónov boli realizované pomocou neutrónových zdrojov uvedených v tabuľke č. 1. Ich emisia bola stanovená metódou mangánového kúpeľa s relatívnou neistotou uvedenou v tabuľke č. 1. Mangánový kúpeľ je primárna metóda etalonáže emisie uzavretých neutrónových zdrojov na SMÚ.

Metóda skúšky spočívala v porovnaní konvenčne pravých hodnôt príkonu priestorového dávkového ekvivalentu v daných meracích bodoch s údajmi meradla. Príspevok od rozptýlených neutrónov a útlm v dôsledku lineárneho zoslabenia toku neutrónov boli korigované metódou variácie vzdialenosti (ISO 8529-2:2000). Príspevok od rozptýlených neutrónov spôsobený vplyvom geometrie a materiálu vodiaceho stĺpa neutrónového ožarovača na SMÚ bol korigovaný pomocou Monte Carlo simulácií prostredníctvom transportného kódu MCNP.

Konvenčne pravá hodnota príkonu priestorového dávkového ekvivalentu vo vzdialenosti d medzi stredom zdroja neutrónov a stredom moderátora neutrónovej sondy bola stanovená podľa vzťahu:

$$\dot{H}_0^*(10) = h \cdot \frac{B \cdot F_l(\theta)}{4 \cdot \pi \cdot d^2},$$

kde

$\dot{H}_0^*(10)$ – je príkon priestorového dávkového ekvivalentu [$\mu\text{Sv/h}$],

h – konverzný koeficient fluencie neutrónov na priestorový dávkový ekvivalent stanovený na základe energetickej distribúcie fluencie neutrónov zdroja $\Phi_E(E)$ a konverznej funkcie $h_\phi^*(10, E)$ z odporúčaní ICRP 74. Pre zdroj ^{252}Cf je $h = 385 \text{ pSv}\cdot\text{cm}^2$, pre zdroj $^{241}\text{Am-Be}$ je $h = 391 \text{ pSv}\cdot\text{cm}^2$ (ISO 8529-3:2023) a pre

zdroj $^{239}\text{Pu-Be}$ je $h = 400$ pSv.cm² (CMI,
<https://doi.org/10.1016/j.apradiso.2021.109786>),
 B – emisia zdroja neutrónov [s⁻¹],
 $F_I(\theta)$ – anizotropia emisie zdroja,
 d – vzdialenosť stredov zdroja neutrónov a moderátora meradla [cm].

Príkon priestorového dávkového ekvivalentu neutrónov $\dot{H}^*(10)$ stanovený meradlom je určený vzťahom:

$$\dot{H}^*(10) = c \cdot k \cdot N,$$

kde

c je kalibračná konštanta stanovená metrologickou kalibráciou,
 k je konštanta prevodu početnosti impulzov N [imp/s] registrovaných neutrónovou sondou na príkon priestorového dávkového ekvivalentu neutrónov $\dot{H}^*(10)$ [μSv/h].

Linearita odozvy

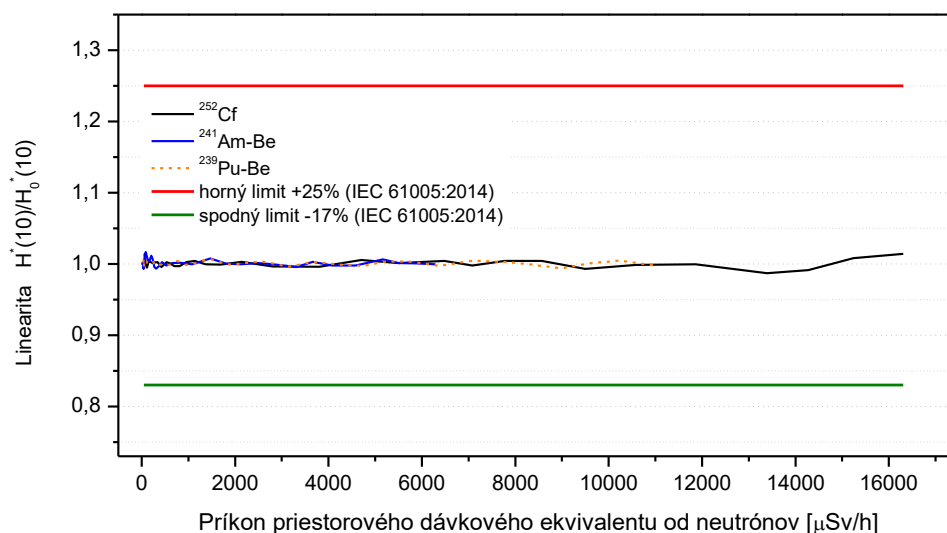
Linearita odozvy neutrónovej sondy je vlastnosť, ktorá charakterizuje priamu úmernosť medzi vstupnou dávkou neutrónového žiarenia a výstupným signálom z detektora. Výsledky merania sú uvedené v tabuľke č. 2, kde $\dot{H}^*(10)$ je konvenčne pravý príkon priestorového dávkového ekvivalentu, $\dot{H}_0^*(10)$ je príkon priestorového dávkového ekvivalentu indikovaného neutrónovou sondou a Δ je percentuálny rozdiel hodnôt $\dot{H}_0^*(10)$ a $\dot{H}^*(10)$.

$$\Delta = \frac{\dot{H}^*(10) - \dot{H}_0^*(10)}{\dot{H}_0^*(10)} \cdot 100\%$$

Meranie bolo vykonané v 33 bodoch pre tri typy neutrónových polí: ^{252}Cf , $^{241}\text{Am-Be}$ a $^{239}\text{Pu-Be}$. Priame porovnanie nameranej a konvenčne pravej hodnoty príkonu priestorového dávkového ekvivalentu sa nachádza v tabuľke č. 2. Navyše v obrázku č. 2 je uvedený pomer meradlom indikovanej hodnoty priestorového dávkového ekvivalentu korigovaného rozptylmi neutrónov vodiaceho stĺpa ožarovača, resp. fitom korekcie stanovenej metódou variácie vzdialenosti, z dôvodu príspevku rozptýlených neutrónov s konvenčne pravou hodnotou priestorového dávkového ekvivalentu neutrónov. Získané hodnoty nepresahujú horný limit + 25 % a spodný limit - 17 % podľa odporúčaní normy IEC 61005:2014.

Tabuľka č. 2

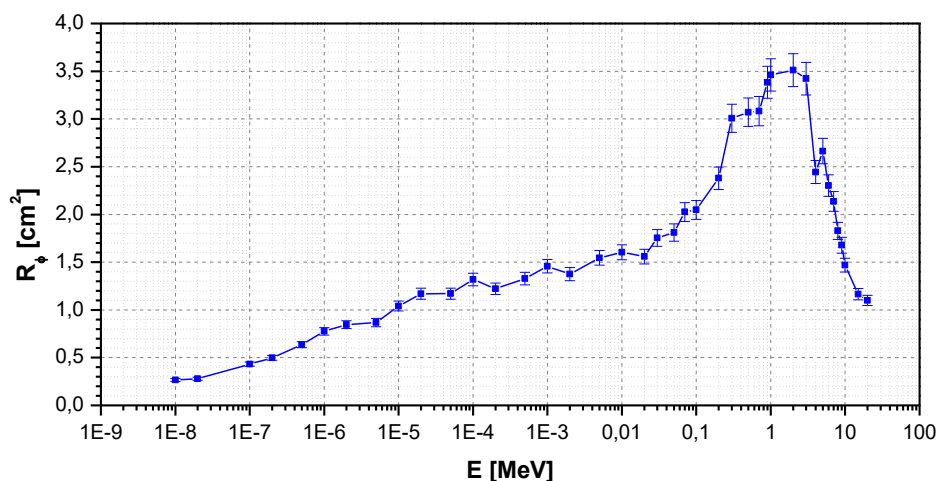
²⁵² Cf (HK252M41)			²⁴¹ Am-Be (AMN24)			²³⁹ Pu-Be (IBN26)		
$\dot{H}_0^*$ (10)	$\dot{H}^*$ (10)	Δ	$\dot{H}_0^*$ (10)	$\dot{H}^*$ (10)	Δ	$\dot{H}_0^*$ (10)	$\dot{H}^*$ (10)	Δ
[μ Sv/h]	[μ Sv/h]	[%]	[μ Sv/h]	[μ Sv/h]	[%]	[μ Sv/h]	[μ Sv/h]	[%]
1,63E+04	1,65E+04	1,4	6,29E+03	6,29E+03	0,0	1,09E+04	1,09E+04	-0,2
1,52E+04	1,54E+04	0,8	5,88E+03	5,88E+03	0,1	1,02E+04	1,03E+04	0,5
1,43E+04	1,41E+04	-0,9	5,50E+03	5,51E+03	0,1	9,56E+03	9,56E+03	0,1
1,34E+04	1,32E+04	-1,3	5,17E+03	5,20E+03	0,6	8,97E+03	8,91E+03	-0,6
1,19E+04	1,19E+04	-0,1	4,58E+03	4,57E+03	-0,2	7,94E+03	7,96E+03	0,2
1,06E+04	1,06E+04	-0,2	4,08E+03	4,07E+03	-0,2	7,09E+03	7,12E+03	0,5
9,50E+03	9,43E+03	-0,7	3,66E+03	3,67E+03	0,3	6,36E+03	6,34E+03	-0,3
8,57E+03	8,61E+03	0,4	3,31E+03	3,29E+03	-0,5	5,74E+03	5,76E+03	0,3
7,77E+03	7,81E+03	0,4	3,00E+03	2,99E+03	-0,2	5,21E+03	5,22E+03	0,3
7,08E+03	7,07E+03	-0,2	2,73E+03	2,73E+03	0,0	4,74E+03	4,73E+03	-0,3
6,48E+03	6,51E+03	0,4	2,50E+03	2,50E+03	0,1	4,34E+03	4,33E+03	-0,2
5,49E+03	5,49E+03	0,1	2,12E+03	2,11E+03	-0,1	3,67E+03	3,68E+03	0,3
4,70E+03	4,73E+03	0,6	1,81E+03	1,81E+03	0,0	3,15E+03	3,14E+03	-0,4
3,81E+03	3,79E+03	-0,4	1,47E+03	1,48E+03	0,7	2,55E+03	2,56E+03	0,4
2,80E+03	2,79E+03	-0,4	1,08E+03	1,08E+03	0,0	1,87E+03	1,87E+03	-0,2
2,14E+03	2,15E+03	0,3	8,27E+02	8,28E+02	0,2	1,43E+03	1,45E+03	0,8
1,69E+03	1,69E+03	-0,1	6,53E+02	6,54E+02	0,1	1,13E+03	1,13E+03	0,0
1,37E+03	1,37E+03	-0,1	5,29E+02	5,28E+02	-0,2	9,18E+02	9,17E+02	-0,1
1,13E+03	1,14E+03	0,4	4,37E+02	4,38E+02	0,3	7,59E+02	7,63E+02	0,5
9,52E+02	9,55E+02	0,3	3,67E+02	3,66E+02	-0,3	6,38E+02	6,37E+02	-0,1
8,11E+02	8,09E+02	-0,3	3,13E+02	3,11E+02	-0,7	5,43E+02	5,42E+02	-0,2
7,00E+02	6,97E+02	-0,3	2,70E+02	2,69E+02	-0,4	4,69E+02	4,68E+02	-0,1
6,10E+02	6,10E+02	0,1	2,35E+02	2,37E+02	0,6	4,08E+02	4,08E+02	-0,1
5,36E+02	5,37E+02	0,2	2,07E+02	2,09E+02	1,1	3,59E+02	3,58E+02	-0,1
4,23E+02	4,21E+02	-0,4	1,63E+02	1,64E+02	0,4	2,83E+02	2,83E+02	-0,2
3,43E+02	3,44E+02	0,2	1,32E+02	1,33E+02	0,6	2,30E+02	2,31E+02	0,6
2,19E+02	2,20E+02	0,2	8,46E+01	8,60E+01	1,7	1,47E+02	1,47E+02	0,1
1,52E+02	1,53E+02	0,4	5,88E+01	5,89E+01	0,3	1,02E+02	1,02E+02	0,4
1,12E+02	1,11E+02	-0,5	4,32E+01	4,29E+01	-0,7	7,50E+01	7,48E+01	-0,2
8,57E+01	8,57E+01	0,0	3,31E+01	3,30E+01	-0,2	5,75E+01	5,73E+01	-0,4
6,77E+01	6,87E+01	1,4	2,61E+01	2,61E+01	-0,1	4,55E+01	4,53E+01	-0,3
5,49E+01	5,47E+01	-0,3	2,12E+01	2,12E+01	0,2	3,68E+01	3,71E+01	0,7
4,53E+01	4,52E+01	-0,2	1,75E+01	1,75E+01	-0,1	3,04E+01	3,04E+01	-0,1

Obrázok 2. Test linearity odozvy neutrónovej sondy na $\dot{H}^*(10)$ v rôznych meracích bodoch

Skúška odozvy meradla na energiu neutrónov (6.4)

Na SMÚ sa používajú štandardné radionuklidové zdroje neutrónov ($^{241}\text{Am-Be}$, ^{252}Cf a $^{239}\text{Pu-Be}$). Výrobcom neutrónovej sondy NuDET ENE bolo poskytnuté celé spektrum odozvy na fluenciu neutrónov R_ϕ pre energetický rozsah meradla do 20 MeV (obrázok č. 3).

Obrázok 3. Počet reakcií ${}^6\text{Li}(n,\alpha){}^3\text{H}$ na jednotku fluencie v detektore neutrónov v závislosti na energii neutrónov vypočítaných pomocou transportného kódu MCNP

Predpokladaná odozva neutrónovej sondy bola vypočítaná konvolúciou odozvovej funkcie detektora R_ϕ (obrázok č. 3) a referenčných spektier ^{252}Cf , $^{241}\text{Am-Be}$ (ISO 8529-1:2021) a $^{239}\text{Pu-Be}$ (Technical Reports Series No.318, IAEA). Výsledky merania a výpočtu sú zhrnuté v tabuľke č. 3.

Tabuľka č. 3 Porovnanie vypočítanej a nameranej odozvy neutrónovej sondy NUDET ENE

Zdroj	Odozva meradla Výpočet / Meranie	Neistota ($k=2$) [%]
^{252}Cf	1,037	7,28
$^{241}\text{Am-Be}$	0,978	7,18
$^{239}\text{Pu-Be}$	0,985	7,70

Pomer nameranej a vypočítanej odozvy neutrónovej sondy splňuje požiadavky normy IEC 61005:2014.

Pomocou spektra R_Φ a konverznej funkcie $h_\Phi^*(10, E)$ z odporúčaní ICRP 74, resp. ICRU 95 bola určená relatívna odozva r , ktorá je stanovená nasledovným vzťahom:

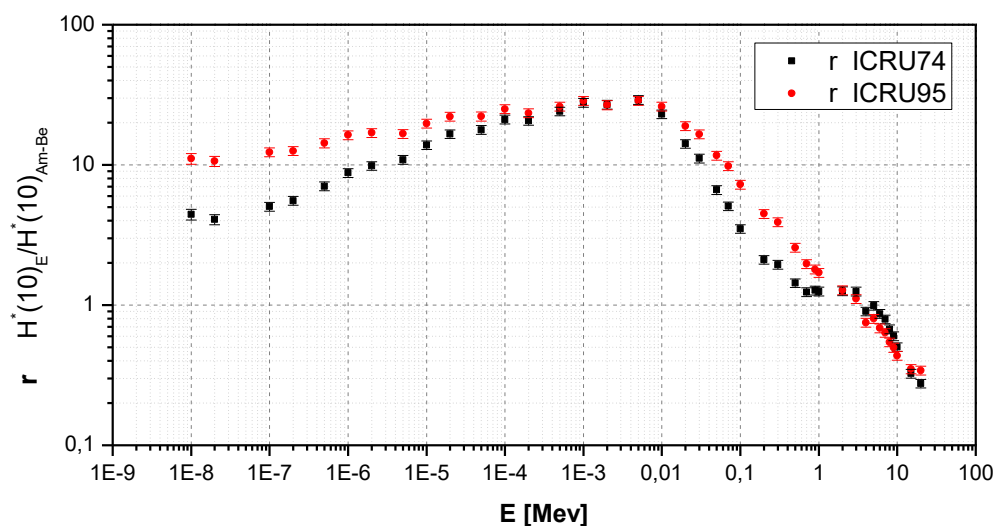
$$r = \frac{R}{R_r}$$

kde

R – vypočítaná odozva pomocou konverznej funkcie $h_\Phi^*(10, E)$ z odporúčaní ICRP 74, resp. ICRU 95 a zo spektra odozvy na fluenciu neutrónov R_Φ pre celý energetický rozsah meradla do 20 MeV [imp/pSv],

R_r – referenčná odozva pre $^{241}\text{Am-Be}$ vypočítaná pomocou konverznej funkcie $h_\Phi^*(10, E)$ z odporúčaní ICRP 74, resp. ICRU 95 a na základe energetickej distribúcie fluencie neutrónov zdroja $\Phi_E(E)$, podľa ISO 8529-1:2021.

Na obrázku č. 4 je uvedená relatívna odozva r v závislosti od energie neutrónov.

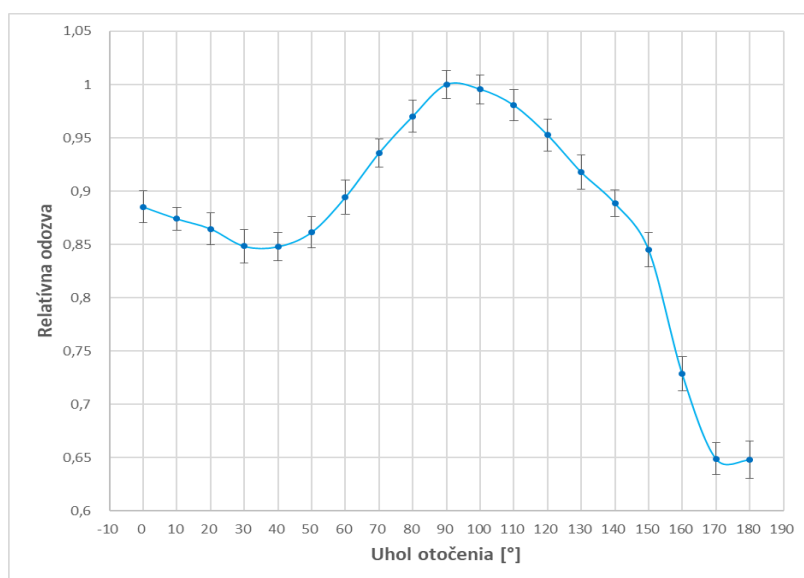
Obrázok 4. Porovnanie relatívnej odozvy r neutrónovej sondy NuDET ENE pre $^{241}\text{Am-Be}$ v závislosti od odporúčaní ICRP 74 a ICRP 95

Navyše v obrázku č. 2 je z pomeru hodnôt $\dot{H}_0^*(10)$ a korigovanej $\dot{H}^*(10)$ zrejmé, že indikovaná hodnota priestorového dávkového ekvivalentu sa líši od konvenčne pravej hodnoty o menej ako udáva interval (- 17 % až 25 %).

Skúška odozvy meradla na uhol dopadu neutrónov (6.6)

Relatívna odozva neutrónovej sondy NuDET ENE bola testovaná v závislosti na uhle otočenia vzhľadom k ose otočenia valcového plášťa meradla. Hodnota pre 180° zodpovedá spodnej podstave neutrónovej sondy, v ktorej je umiestnený konektor. Namerané hodnoty sú normované na odozvu v kalibračnom smere neutrónovej sondy, ktoré odpovedajú otočeniu o 90° .

Relatívna odozva neutrónovej sondy v intervale 0° až $\pm 90^\circ$ je menšia než $\pm 25\%$ a spĺňa tak požiadavky normy IEC 61005:2014. Výsledok z merania relatívnej odozvy neutrónovej sondy NuDET ENE v závislosti na uhle otočenia vzhľadom k ose otočenia valcového plášťa meradla je uvedený v obrázku č. 5.

Obrázok 5. Uhlová závislosť neutrónovej sondy NuDET ENE

Uhlová závislosť odozvy neutrónovej sondy bola určená pomocou referenčného zdroja ^{252}Cf umiestneného vo vzdialenosti 1 m od stredu sondy v jej kalibračnom smere. Hodnota referenčného príkonu dávkového ekvivalentu mala hodnotu $(352,9 \pm 4,2) \mu\text{Sv/h}$.

Skúška odozvy na fotónové žiarenie (6.12)

Prakticky všetky polia neutrónov, pre ktoré monitoring je neutrónová sonda NuDET ENE určené, obsahujú aj γ žiarenie, a preto sa stanovovala aj odozva neutrónovej sondy na γ žiarenie.

Test citlivosti neutrónovej sondy na fotóny bol vykonaný tak, že neutrónová sonda bola umiestnená do poľa fotónov s priestorovým dávkovým ekvivalentom od ^{137}Cs na úrovni 10 mSv/h . Indikovaná hodnota pre priestorový dávkový ekvivalent od neutrónov by mala byť menšia ako $0,1 \text{ mSv/h}$. Priemerná nameraná odozva bola na úrovni $(0,010 \pm 0,004) \mu\text{Sv/h}$.

6. Zistené nedostatky

Neboli zistené žiadne závažné nedostatky.

7. Záver

Z výsledkov posudzovania vyplýva, že uvedený typ meradla vyhovuje svojimi technickými charakteristikami, metrologickými charakteristikami a konštrukčným vyhotovením v rozsahu určeného použitia všetkým požiadavkám vzťahujúcim sa na daný druh meradla ustanovenými vyhláškou ÚNMS SR č. 161/2019 Z. z. o meradlách a metrologickej kontrole, Prílohou č. 64 vyhlášky ÚNMS SR č. 161/2019 Z. z. a IEC 61005:2014.

8. Čas platnosti rozhodnutia

Na základe § 21 ods. 6 zákona č. 157/2018 Z. z. o metrologii a o zmene a doplnení niektorých zákonov je platnosť rozhodnutia o schválení typu meradla 10 rokov.

9. Údaje na meradle

Meradlo musí byť označené štítkom obsahujúcim názov výrobcu, typ, výrobné číslo meradla a značku schváleného typu.

10. Overenie

Prvotné a následné overenie určeného meradla sa vykonáva podľa Prílohy č. 64 vyhlášky č. 161/2019 Z.z. a normy IEC 61005:2014.

10.1 Skúška linearít odozvy

Pri overovaní sa vykoná skúška linearít odozvy neutrónovej sondy, resp. priame porovnanie nameranej a konvenčne pravej hodnoty príkonu priestorového dávkového ekvivalentu. Meranie odozvy $\dot{H}^*(10)$ sa vykoná v dostatočnom počte meracích bodov, resp. približne v 20 %, 40 % a 80 % každého dekadického rádu meracieho rozsahu neutrónovej sondy. Merania sa vykonávajú pre niektorý z troch typov neutrónových polí tvorených neutrónovým žiaričom ^{252}Cf , $^{241}\text{Am-Be}$ alebo $^{239}\text{Pu-Be}$. Ako príklad, priame porovnanie nameranej a konvenčne pravej hodnoty príkonu priestorového dávkového ekvivalentu sa nachádza v tabuľke č. 2, resp. na obrázku č. 2, v ktorom je zobrazený pomer meradlom indikovanej hodnoty priestorového dávkového ekvivalentu korigovaného rozptylmi neutrónov od vodiaceho stĺpa ožarovača na SMÚ, resp. fitom korekcie stanovenej metódou variácie vzdialenosti, z dôvodu príspevku rozptýlených neutrónov s konvenčne pravou hodnotou priestorového dávkového ekvivalentu neutrónov. Získané hodnoty nesmú presahovať horný limit + 25 % a spodný limit - 17 % podľa odporúčaní normy IEC 61005:2014.

Overenie sa považuje za úspešné, ak meradlo spĺňa požiadavky uvedené v bode 10.1. Ak pri skúške linearít odozvy nie je splnené požadované kritérium, meradlo sa musí nechať opraviť a následne overiť.

Čas platnosti overenia je podľa položky č. 8.4 "Meradlo a zostava na meranie

dozimetrických veličín používané na kontrolu dodržiavania limitov v oblasti radiačnej ochrany alebo radiačnej bezpečnosti a na dôkazové meranie v rámci radiačnej monitorovacej siete." Prílohy č. 1 k vyhláške č. 161/2019 Z. z. o meradlách a metrologickej kontrole 2 roky.

Overovacia značka, musí byť umiestnená na ľahko prístupnom a viditeľnom mieste meradla.

***